

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet
Oikeuspalvelu
OIK-30 Henriikka Leppo
OIK-40 Krista Oinonen

VN/4645/2023
VN/4645/2023-UM-1

15.2.2023

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

HE 186/2022 vp; hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi; ulkoministeriön asiantuntijalausunto

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt ulkoministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 186/2022 vp). Valiokunta on pyytänyt kiinnittämään huomiota erityisesti hallituksen esityksen ehdotuksiin, jotka liittyvät uskonnollisista syistä noudatettavaan erityiseen teurastustapaan. Teurastustavan osalta esitetään tainnuttamatta teurastamisen kieltämistä ja eläimen tainnuttamista aina ennen verenlaskun aloittamista. Tämä koskisi kaikkia teurastusmenetelmiä ja kaikkia eläimiä, mukaan lukien uskonnollisista syistä noudatettavaa erityistä teurastustapaa sekä siipikarjan teurastusta omaan kulutukseen. Muutosehdotuksen perusteena on viime vuosikymmeninä merkittävästi lisääntynyt tieteellinen tieto eläinten kyvystä tuntea kipua ja kärsimystä. Ulkoministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto asiasta ja toteaa seuraavaa:

Eurooppalaisesta oikeuskäytännöstä

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien (EIT) katsoo rituaaliteurastuksia ilman tainnutusta koskevassa asiassa *Cha'are Shalom Ve Tsedek v. Ranska* (27417/95) antamassaan tuomiossa, että ortodoksijuutalaisyhteisön erittäin tarkkojen rituaalien mukaisen teurastuksen kieltämistä ei pidetä puuttumisena uskonnonvapauden ottaen huomioon, että ko. yhteisöllä on mahdollisuus saada muista lähteistä tiukemmatkin vaatimuksensa täyttävää lihaa. Kun uskontoa harjoittavalta ryhmältä ei ole evätty mahdollisuutta saada ja kuluttaa lihaa, joka on peräisin heidän uskonnollisen vakaumuksensa mukaisesti teurastetuista eläimistä, oikeus uskonnonvapauden ei voi ulottua niin pitkälle, että se kattaisi oikeuden suorittaa rituaaliteurastus henkilökohtaisesti.

Tällä hetkellä EIT:ssa on vireillä Belgiaa vastaan 11 valitusta tainnuttamatta teurastamisen kiellosta (*Excutief van de Moslims van België ja muut v. Belgia*, 16760/22). Valittajina on belgialaisia muslimi- ja juutalaisjärjestöjä ja -yhteisöjä sekä myös yksityishenkilöitä. Valittajat väittävät Belgian loukanneen Euroopan ihmisoikeussopimuksella (EIS; ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehty yleissopimus, SopS 18 ja 19/1990) suojattua oikeutta uskonnonvapauteen (9 artikla) sekä syrjinnän kieltä (14 artikla).

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ulkoministeriö
PL 176
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Ulkoministeriö
Laivastokuja 3
00160 Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

+358 2 951 6001

Faksi
Fax
Fax

+358 9 629 840

S-posti, internet
E-post, internet
E-mail, internet

kirjaamo.um@formin.fi
www.um.fi

EIT:n ratkaisu velvoittaa Belgian valtiota, mutta EIT:n oikeuskäytännöllä on kaikkia EIS:n osapuolia, myös Suomea ohjaava vaikutus.

Belgia, Suomi, Ruotsi ja Tanska osallistuivat vastaavan asian käsittelyyn Euroopan unionin tuomioistuimessa. Belgialaisen tuomioistuimen esittämä ennakkoratkaisupyyntö (C-336/19) koski eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä 24.9.2009 annetun neuvoston asetuksen tulkintaa ja tämän säädöksen pätevyyttä EU:n perusoikeuskirjan kannalta. Asetuksen sanamuoto ei ole täysin selkeä siltä osin kuin on kyse tainnuttamatta teurastamisesta. Suomi ajoi yhdessä em. jäsenvaltioiden kanssa asiassa kantaa, jonka mukaan neuvoston asetus ei ole esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa edellytetään rituaaliteurastuksen yhteydessä edeltävää peruutettavissa olevaa tainnutusta, joka ei aiheuta eläimen kuolemaa. Unionin tuomioistuimen ratkaisu oli Suomen kannan mukainen. Tuomioistuin katsoo, ettei neuvoston asetus ole esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa edellytetään rituaaliteurastuksen yhteydessä edeltävää peruutettavissa olevaa tainnutusta, joka ei aiheuta eläimen kuolemaa. EU-tuomioistuin tarkasteli asiaa myös uskonnonvapauden näkökulmasta ja perusteli ratkaisuaan muun muassa EIT:n oikeuskäytännöllä.

Ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanoon liittyvät suositukset

Suomi on sitoutunut erinäisiin kansainvälisiin sopimuksiin kunnioittamaan ja toteuttamaan ihmisoikeuksia. Kansallisen lainsäädännön tulee olla yhdenmukaista Suomen ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Hallituksen esitys ottaa huomioon, että EIT ja EU-tuomioistuin ovat oikeuskäytännössään todenneet uskonnonvapauden kannalta olevan keskeistä mahdollisuus saada ja kuluttaa lihaa, joka on teurastettu uskonnollisen vakaumuksen määräysten mukaisesti. Tainnuttamatta teurastuksen kieltä ei jatkossakaan estäisi tällaisen lihan ja lihatuotteiden tuontia ulkomailta. Ehdotetut muutokset eivät myöskään sulje pois sähköistä tainnutusta lampaiden ja vuohien teurastuksessa.

Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 7 ja 8/1976) täytäntöönpanoa valvova YK:n ihmisoikeuskomitea on ilmaissut Suomen osalta huolensa siitä, että eläinten teurastukseen sovellettavat sopimusvaltion säännökset saattavat rajoittaa uskonnollisten vähemmistöjen mahdollisuuksia saada elintarvikkeita, jotka vastaavat heidän uskontoon perustuvia ruokavaliorajoituksiaan. Komitea on tarkastellut uskonnollisista syistä noudatettavaa erityistä teurastustapaa yleissopimuksen 2 artiklan (yhdenvertaisuus), 18 artiklan (oikeus ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapautteen) ja 26 artiklan (syrjinnän kieltä) täytäntöönpanon osalta osana Suomen seitsemännen määräaikaisraportin (CCPR/C/FIN/7) käsittelyä vuonna 2021.

Ihmisoikeuskomitea on hyväksynyt Suomelle suosituksen, jonka mukaan sopimusvaltion tulisi varmistaa, että uskonnollisilla vähemmistöillä on asianmukaiset mahdollisuudet saada ilman syrjintää tavaroita ja palveluja, erityisesti elintarvikkeita, jotka vastaavat heidän uskontoon perustuvia ruokavaliorajoituksiaan (CCPR/C/FIN/CO/7, kappaleet 38 ja 39).

YK:n erityisraporttien selvityspyyntö

YK:n ihmisoikeusneuvoston erityismekanismeihin kuuluva uskonnonvapautta käsittelevä erityisraporttija *Ahmeed Shaheed* ja vähemmistöasioiden erityisraporttija *Fernand de Varennes* lähettivät huhtikuussa 2022 yhteisen Suomen hallitukselle osoittaman selvityspyyntö (OL FIN 1/2022) luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja erityisesti siinä esitetystä muutoksesta, jonka mukaan eläin olisi aina tainnutettava ennen verenlaskua.

Selvityspyynnön taustalla oli Suomea vastaan tehty kantelu luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Erityisraporttien tietoon oli saatettu, että voimaantullessaan uusi laki kieltäisi juutalaisten ja muslimien käyttämän eläinten ei-mekaanisen teurastuksen ja kieltäisi kokonaan *shechita* -teurastuksen. Esityksen väitettiin loukkaavan oikeutta yhdenvertaisuuteen ja syrjinnän kieltä sekä vaikuttavan kohtuuttomasti tiettyihin uskonnollisiin vähemmistöihin Suomessa. Erityisraporttien saaman tiedon mukaan esityksen vaikutuspiiriin kuuluvien uskonnollisten vähemmistöjen, juutalaisten ja muslimien kanssa ei olisi käyty vuoropuhelua sen jälkeen, kun nämä vähemmistöt olivat ilmaisseet vastustavansa ehdotettua sääntelyä ja väittäneet esityksen loukkaavan heidän oikeuttaan uskonnonvapauteen. Selvityspyynnössään erityisraportit viittasivat erinäisiin YK:n puitteissa hyväksyttyihin ihmisoikeusstandardeihin asiaan liittyen. Hallitus vastasi erityisraporttien selvityspyyntöön kesäkuussa 2022.

Yleismaailmallisessa määräaikaistarkastelussa annetut suositukset

Yleismaailmallinen määräaikaistarkastelu (*Universal Periodic Review, UPR*) on YK:n ihmisoikeusneuvoston yhteydessä toimiva valtioiden välisen vertaistarkastelun mekanismi. Sen avulla neuvosto tarkastelee säännöllisesti kaikkien YK:n jäsenvaltioiden ihmisoikeustilannetta. Määräaikaistarkastelu on kehittynyt poliittiselta painoarvoltaan merkittäväksi kansainväliseksi mekanismiksi, joka täydentää muita YK:n ihmisoikeusmekanismeja.

Suomen ihmisoikeustilannetta tarkasteltiin neljännen kerran UPR-työryhmässä marraskuussa 2022. Uskonnollisista syistä noudatettava erityinen teurastustapa nousi esille tarkastelussa ja Suomi sai tähän liittyviä, kriittisesti esitystä tarkastelevia suosituksia neljältä valtiolta: Amerikan yhdysvallat, Israel, Libanon ja Yhdistynyt kuningaskunta (A/HRC/52/9).

Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset

Lopuksi ulkoministeriö saattaa valiokunnan tietoon, että nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys ja sen sisältämä esitys tainnuttamatta teurastamisen kiellosta on herättänyt kansainvälistä huomiota korkealla poliittisella tasolla ja noussut keskusteluun kahdenvälisessä ihmisoikeuspoliittisessa vuoropuhelussa Suomen ja muiden valtioiden välillä. Mahdollisen kiellon symbolinen merkitys olisi huomattava, mikä puolestaan voisi heijastua Suomen kansainvälisiin suhteisiin laajastikin.

Ulkoministeriö pitää tärkeänä esitykseen sisältyvän tainnuttamatta teurastamista koskevan kiellon perus- ja ihmisoikeusvaikutusten huolellista arviointia ja sen selvittämistä, miten esitetty kiello vaikuttaisi konkreettisesti uskonnollisiin vähemmistöryhmiin kuuluvien ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen Suomessa. Arvioinnissa tulee huomioida esityksen välittömät ja välilliset vaikutukset uskonnollisiin vähemmistöryhmiin kuuluvien ihmisten oikeuksien toteutumiseen, aiheutuvatko vaikutukset pitkällä vai lyhyellä aikavälillä sekä vaikutusten kesto.